

34

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Directeur



Aan: De Coördinator van de
Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Postbus 20701
2500 ES Den Haag
Telefoon [redacted]
Telefax 070-4419115

I.a.a. Hoofd BVD

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer
DIS2001025878

Datum
7 december 2001

Onderwerp: Analyse van de gevolgen van de invoering van de nieuwe Wiv

1. Inleiding

Enige tijd geleden hebben we in CVIN-verband gesproken over de consequenties van de aanvaarding van de Wiv door de Tweede Kamer. Centraal staat de vraag in hoeverre de nieuwe wet veranderingen met zich mee brengt voor de politieke verantwoordelijkheden van de betrokken bewindslieden. Afgesproken is dat de beide diensten elk afzonderlijk een analyse maken van de wijzigingen die er in dit opzicht optreden t.a.v. de huidige wet. In CVIN verband zal vervolgens tot synthese worden gekomen. Daarna is bespreking van de analyse tussen de meest betrokken ministers voorzien (MP, MinBZK, MinDef). Deze notitie omvat de in bovengenoemd kader door de MID uitgevoerde analyse.

In algemene zin kan worden gesteld dat zowel in de oude als de nieuwe wet de politieke verantwoordelijkheid voor de taken die de MI(V)D ten behoeve van de defensieorganisatie uitvoert (en die voor een groot deel gericht zijn op het buitenland) bij de Minister van Defensie ligt en er op dat punt ten opzichte van de huidige situatie niets verandert. Ten aanzien van de nieuwe (offensieve) inlichtingentaak buitenland ligt de politieke verantwoordelijkheid voor de toewijzing van een onderwerp van onderzoek primair bij de MP. Opdrachtverstrekking aan een dienst vindt plaats in overeenstemming met de betrokken minister(s). Indien de uitvoering van het onderzoek door de MIVD geschiedt, is evenwel de Minister van Defensie daarvoor verantwoordelijk. Daarnaast kent de nieuwe Wiv aan de MIVD een limitatief aantal (deels nieuwe) bijzondere bevoegdheden toe. Voor de uitvoering hiervan is de Minister van defensie verantwoordelijk maar in sommige gevallen kan eerst toestemming geven nadat overeenstemming is bereikt met de Minister van BZK. Op het gebied van samenwerking in de vorm van technische ondersteuning tussen de MIVD, de AIVD en de opsporingsdiensten (KLPD) kan worden geconcludeerd dat de Minister wiens dienst om technische ondersteuning vraagt verantwoordelijk is voor de feitelijke uitvoering van die technische ondersteuning door een andere dienst

Afgeleverd

Bevestigd

Bevestigd

v.d. Burchlaan 31

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

2. Wettelijke taken:

In het voorstel tot herziening van de Wiv is in artikel 7 voorzien in een vijftal taken voor de MIVD:

a. het verrichten van onderzoek:

1°. omtrent het potentieel en de strijdkrachten van andere mogendheden, ten behoeve van een juiste opbouw en een doeltreffend gebruik van de krijgsmacht;

2°. naar factoren die van invloed zijn of kunnen zijn op de handhaving en bevordering van de internationale rechtsorde voor zover de krijgsmacht daarbij is betrokken of naar verwachting betrokken kan worden;

b. het verrichten van veiligheidsonderzoeken als bedoeld in de Wet veiligheidsonderzoeken;

c. het verrichten van onderzoek dat nodig is voor het treffen van maatregelen:

1°. ter voorkoming van activiteiten die ten doel hebben de veiligheid of paraatheid van de krijgsmacht te schaden;

2°. ter bevordering van een juist verloop van mobilisatie en concentratie der strijdkrachten;

3°. ten behoeve van een ongestoorde voorbereiding en inzet van de krijgsmacht als bedoeld in onderdeel a, onder 2°.

d. het bevorderen van maatregelen ter bescherming van de onder c genoemde belangen, waaronder begrepen maatregelen ter beveiliging van gegevens betreffende de krijgsmacht waarvan de geheimhouding is geboden;

e. het verrichten van onderzoek betreffende andere landen, ten aanzien van onderwerpen met een militaire relevantie die door Onze Minister-President, Minister van Algemene Zaken, in overeenstemming met Onze betrokken Ministers zijn aangewezen.

• De Inlichtingentaak (a-taak)

Op inlichtingengebied doet de MIVD onderzoek naar ontwikkelingen in andere landen die een mogelijk risico kunnen opleveren voor de veiligheid van Nederland (al of niet in bondgenootschappelijk verband), en waar de krijgsmacht rekening mee moet houden bij de opbouw van zijn militaire capaciteiten en inzet.

De MIVD onderzoekt daartoe zowel intenties als capaciteiten van die landen, d.w.z. maakt analyses van politiek/militaire ontwikkelingen, van militair/industriële potentieel, van programma's voor de opbouw van strijdkrachten, van militaire technische ontwikkelingen en van proliferatie van wapens alsmede van maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op het defensie- en veiligheidsbeleid en/of de strijdkrachten. Daarnaast onderzoekt de MIVD ontwikkelingen op het gebied van internationale vrede en veiligheid die mogelijk tot een Nederlandse militaire bemoeienis kunnen leiden. D.w.z. de MIVD waarschuwt voor, volgt en beoordeelt zich ontwikkelende crises, maakt risico analyses i.v.m. mogelijke Nederlandse betrokkenheid en adviseert bij besluitvorming en planning.

De MIVD voert dit onderzoek uit ten behoeve van de Minister van defensie en de defensieorganisatie. De behoefte aan deze producten is vastgelegd in de Inlichtingen- en Veiligheidsbehoefte Defensie (IVD). Deze wordt jaarlijks vastgesteld door de minister van defensie (opdracht MIVD). Daarnaast worden in dit kader door de MIVD verzamelde gegevens, voor zover relevant geëxploiteerd aan externe afnemers buiten defensie. In artikel 35 e.v. van het wetsvoorstel Wiv is in deze vorm van exploitatie voorzien.

De Inlichtingentaak is een reeds in de huidige Wiv bestaande taak. Als direct gevolg van de sterk veranderde taakstelling van de krijgsmacht na de val van de Muur en het einde van de Koude oorlog, is het handhaven en bevorderen van de internationale rechtsorde en het uitvoeren van crisisbeheersings- en vredesoperaties een voortdurende taak van de krijgsmacht geworden naast de algemene verdedigingstaak.

Een en ander is ook verwoord in de formulering van de vorig jaar tot stand gebrachte wijziging van de bepalingen van de Grondwet inzake de verdediging.

Als gevolg hiervan moet de MIVD t.b.v. een adequate uitvoering door de krijgsmacht van deze nieuwe taak inlichtingen inwinnen over de veiligheidssituatie. De huidige a-taak van de MID (onderzoek naar potentieel en strijdkrachten van andere mogendheden) is daarom aangevuld met het element "verrichten van onderzoek naar factoren die van invloed kunnen zijn of kunnen zijn op de handhaving en bevordering van de internationale rechtsorde voor zover de krijgsmacht daarbij is betrokken of naar verwachting betrokken kan worden".

Evenals bij de huidige Inlichtingentaak van de MID ligt de politieke verantwoordelijkheid voor de nieuwe Inlichtingentaak van de MIVD bij de Minister van Defensie. Zowel nu als in de nieuwe Wiv richt de Inlichtingentaak van de MI(V)D zich per definitie op het buitenland. Op dit gebied verandert er dus niets.

- Het verrichten van Veiligheidsonderzoeken (b-taak):

Het verrichten van veiligheidsonderzoeken naar vertrouwensfuncties bij defensie is een taak die ook in de huidige Wiv (en Wvo) besloten ligt. De uitvoering van deze taak vindt thans en in de toekomst plaats onder politieke verantwoordelijkheid van de Minister van Defensie.

De Minister van Defensie is in de huidige situatie en onder de nieuwe Wiv verantwoordelijk voor de uitvoering van de veiligheidsonderzoeken door de MID naar vertrouwensfunctionarissen bij defensie

- De Contra- Inlichtingentaak (c-taak):

De MIVD onderzoekt activiteiten van personen en organisaties die specifiek ten doel hebben de veiligheid en paraatheid van de krijgsmacht te schaden en die zich richten op militairen, op militaire objecten of op vertrouwelijke gegevens van de krijgsmacht. Het kan daarbij bijvoorbeeld gaan om buitenlandse inlichtingendiensten, anti-militaristische actiegroepen, rechts-extremisme of religieus fundamentalisme. Onderzoek naar de dreiging van terrorisme behoort daartoe. In Nederland wordt nauw samengewerkt met de AIVD. In het buitenland is de MIVD bij de bescherming van uitgezonden eenheden op zichzelf en de partners aangewezen.

Het onderzoek omvat informatie uit bronnenonderzoek, contra-inlichtingenoperaties (vaak in samenwerking met buitenlandse diensten) en uit verbindingsinlichtigen.

De MIVD voert dit onderzoek uit ten behoeve van de Minister van defensie en de defensieorganisatie. De behoefte aan deze producten is vastgelegd in de Inlichtingen- en Veiligheidsbehoefte Defensie (IVD). Daarnaast worden in dit kader door de MIVD verzamelde gegevens voor zover relevant geëxploiteerd aan externe afnemers buiten defensie. In artikel 35 e.v. van het wetsvoorstel Wiv is in deze vorm van exploitatie voorzien.

De Contra- Inlichtingentaak is, met het oog op de veranderde taakstelling van de krijgsmacht, evenals de eerdergenoemde inlichtingentaak in de nieuwe Wiv aangevuld met het begrip "onderzoek nodig voor het treffen van maatregelen ten behoeve van een ongestoorde voorbereiding en de inzet van de krijgsmacht bij crisis-beheersingsoperaties".

Evenals thans het geval is ligt de politieke verantwoordelijkheid voor de contra-inlichtingentaak in de nieuwe Wiv bij de Minister van Defensie. Op dit gebied verandert er dus niets.

- De Beveiligingsbevorderende taak (d-taak):

De Beveiligingsbevorderende taak ligt in de huidige Wiv reeds besloten in de contra-inlichtingentaak en is in de nieuwe Wiv als aparte taak opgenomen. De beveiligingsbevorderende taak omvat het geven van veiligheidsadviezen door de MIVD aan onder meer militaire commandanten en valt thans en ook in de nieuwe Wiv onder politieke verantwoordelijkheid van de Minister van Defensie.

Voor de beveiligingsbevorderende taak van de MID is de Minister van Defensie politiek verantwoordelijk. Dit is onder de huidige Wiv reeds het geval en ook onder de nieuwe Wiv. Ook hier verandert er dus niets.

- De Inlichtingentaak Buitenland (e-taak):

Op basis van de nieuwe e-taak is de MIVD bevoegd tot het "verrichten van onderzoek betreffende andere landen, ten aanzien van onderwerpen met een militaire relevantie die door Onze Minister-President, Minister van Algemene Zaken, in overeenstemming met onze betrokken Ministers, zijn aangewezen". De Inlichtingentaak Buitenland heeft zijn oorsprong in de in 1994 opgeheven Inlichtingendienst Buitenland (IDB). Na de ophef van deze dienst is een behoefte aan een offensieve inlichtingentaak gebleken die door de MID en de BVD thans op basis van de huidige Wiv niet kon worden ingevuld. Een offensieve inlichtingentaak als in het wetsvoorstel Wiv opgenomen, is een taak gericht op inwinning van informatie ten aanzien van onderwerpen die niet rechtstreeks gerelateerd zijn aan concrete bedreigingen van de nationale veiligheid.

Op grond van de Inlichtingentaak Buitenland kan de MP *in overeenstemming* met de Ministers van BZK en Defensie een onderwerp *toewijzen* aan de MIVD dan wel de AIVD. De primaire verantwoordelijkheid voor deze toewijzing ligt bij de MP. Voor de *uitvoering* is evenwel de Minister van Defensie (indien het onderwerp aan de MIVD is toegewezen) verantwoordelijk.

De wijze waarop in de praktijk deze taak zal worden ingevuld wordt thans in het CVIN onderzocht.

Voor de uitvoering van onderzoeken in het kader van de e-taak beschikt de MIVD onder meer over middelen op het gebied van Verbindingsinlichtingen, alsmede Humint die overigens ook in het kader van de a- en de c-taak van de MIVD worden ingezet.

De Inlichtingentaak Buitenland (e-taak) is een nieuwe taak voor de MIVD die zij thans niet heeft. De politieke verantwoordelijkheid voor de toewijzing van onderwerpen in het kader van de inlichtingentaak Buitenland ligt primair bij de MP. Voor de uitvoering is evenwel de Minister van Defensie (indien het onderwerp aan de MIVD is toegewezen) verantwoordelijk.

3. Bijzondere bevoegdheden:

Het wetsvoorstel Wiv voorziet de diensten ten behoeve van hun wettelijke taakuitvoering (bij de MIVD de a, c en e-taak) van een wettelijke bevoegdheid tot de inzet van een limitatief aantal bijzondere bevoegdheden.

In de huidige Wiv zijn geen bijzondere bevoegdheden opgenomen en een aantal bijzondere bevoegdheden wordt thans ook niet door de MID uitgevoerd (zoals het aftappen van kabelgebonden telecommunicatie (telefoonlap), het openen van post en hacken)

Artikel 58 voorziet in de (technische) samenwerking tussen de diensten en de met opsporing van strafbare feiten belaste instanties. Deze instanties kunnen met een schriftelijk verzoek van het bevoegd gezag technische ondersteuning vragen aan de diensten omgekeerd kunnen de diensten de Minister van BZK vragen om technische ondersteuning van (overigens alleen) de KLPD. Ook hier is de Minister die om medewerking verzoekt verantwoordelijk voor de feitelijke uitvoering. Ten opzichte van de huidige Wiv is dit een nieuw element.

Op het gebied van samenwerking tussen de MIVD en de AIVD, met de opsporingsdiensten alsmede buitenlandse partners voorziet de nieuwe Wiv daar waar het gaat om technische samenwerking in een expliciete bevoegdheid voor de diensten. Dit is nieuw t.o.v. de huidige Wiv. Het uitgangspunt hierbij is dat de Minister die om technische ondersteuning vraagt verantwoordelijk is voor de feitelijke uitvoering hiervan door de andere dienst. Ten aanzien van (technische) samenwerking met buitenlandse zusterdiensten is de betrokken Minister verantwoordelijk waaronder de betreffende dienst die de samenwerking aangaat valt. Dit is in de praktijk thans ook al het geval maar is in de nieuwe Wiv nu expliciet opgenomen.

5. Bevindingen

- Evenals bij de huidige inlichtingentaak van de MID ligt de politieke verantwoordelijkheid voor de nieuwe inlichtingentaak van de MIVD bij de Minister van Defensie. Zowel nu als in de nieuwe Wiv richt de inlichtingentaak van de MI(V)D zich per definitie op het buitenland. Op dit gebied verandert er dus niets.
- De Minister van Defensie is in de huidige situatie en onder de nieuwe Wiv verantwoordelijk voor de uitvoering van de veiligheidsonderzoeken door de MID naar vertrouwensfunctionarissen bij defensie.
- Evenals thans het geval is ligt de politieke verantwoordelijkheid voor de contra-inlichtingentaak in de nieuwe Wiv bij de Minister van Defensie. Op dit gebied verandert er dus niets.
- T.a.v. de beveiligingbevorderende taak van de MIVD is de Minister van Defensie politiek verantwoordelijk. Dit is onder de huidige Wiv reeds het geval en ook onder de nieuwe Wiv. Ook hier verandert er dus niets.
- De Inlichtingentaak buitenland (e-taak) is een nieuwe taak voor de MIVD die zij thans niet heeft. De politieke verantwoordelijkheid voor de toewijzing van onderwerpen in het kader van de inlichtingentaak buitenland ligt primair bij de MP. Voor de uitvoering is evenwel de Minister van Defensie (indien het onderwerp aan de MIVD is toegewezen) verantwoordelijk.
- Ten opzichte van de huidige Wiv heeft de MIVD een aantal nieuwe bijzondere bevoegdheden. Voor de uitvoering van bijzondere bevoegdheden ten behoeve van de eigen taakuitvoering van de MIVD is de Minister van Defensie verantwoordelijk en geeft in die hoedanigheid dan ook toestemming hiervoor (of kan in sommige gevallen mandaat verlenen aan DMIVD). Voorts dient de inzet van een aantal bijzondere bevoegdheden in bepaalde gevallen in overeenstemming te geschieden met de Minister van BZK (op HAIVD) opdat onderzoeken van de MIVD niet met die van de AIVD zullen interfereren. De Minister van Defensie is echter ook in deze gevallen primair verantwoordelijk voor de inzet van deze bevoegdheden door de MIVD ten behoeve van de eigen taakuitvoering.

- Op het gebied van samenwerking tussen de MIVD en de AIVD, met de opsporingsdiensten alsmede buitenlandse partners voorziet de nieuwe Wiv daar waar het gaat om technische samenwerking in een expliciete bevoegdheid voor de diensten. Dit is nieuw ten opzichte van de huidige Wiv. Het uitgangspunt hierbij is dat de Minister die om technische ondersteuning vraagt verantwoordelijk is voor de feitelijke uitvoering hiervan door de andere dienst. Ten aanzien van (technische) samenwerking met buitenlandse zusterdiensten is de betrokken Minister verantwoordelijk waaronder de betreffende dienst valt die de samenwerking aangaat. Dit is thans in de praktijk ook al het geval, maar nu expliciet opgenomen in de nieuwe Wiv.

De Directeur Militaire Inlichtingendienst

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J.A. van Reijn', is written over the printed name. The signature is fluid and stylized, with a large loop at the end.

J.A. van Reijn
Generaal-majoor der mariniers